

NOVÉ VÝZVY A NOVÉ ÚLOHY ŠKOLSKÝCH PSYCHOLÓGOV V KONTEXTE EURÓPSKEJ A SLOVENSKEJ POLITIKY ZDRAVIA

NEW CHALLENGES AND NEW TASKS OF SCHOOLPSYCHOLOGISTS IN CONTEXT WITH EUROPEAN AND SLOVAK HEALTH POLICY

EVA GAJDOŠOVÁ

Fakulta psychológie, Paneurópska vysoká škola v Bratislave, eva.gajdosova@paneurouni.com

Abstrakt

Príspevok upozorňuje na nové úlohy školského psychológa vyplývajúce z európskej a slovenskej politiky zdravia. Do centra pozornosti škôl sa dostáva pozitívny rozvoj mentálneho zdravia žiakov a učiteľov, vysoká kvalita ich života, well-being, prežívanie šťastia v škole, rozvíjanie ich silných stránok a potencialít. Tento nový trend znamená tiež modifikovať a inovovať preventívnu, diagnostickú a intervenčnú činnosť školského psychológa v prostredí školy v procese edukácie.

Kľúčové slová: politika zdravia; mentálne zdravie; well-being; školský psychológ;

Abstract

The article emphasizes the new tasks of school psychologist going from the European and Slovak health policy. The attention of school is devoted to positive development of pupils and teachers mental health, high quality of their life, well-being, subjective happiness, developing of their strenghts and potentials. This new trend influences prevention, assessment nad intervention activities of school psychologist in school settings and in the process of education.

Key words: health policy; mental health; well-being; school psychologist;

1 Politika zdravia v Európe a na Slovensku

1.1 Politika zdravia v Európe

V roku 2001 zverejnila Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) správu, v ktorej podčiarkla, že mentálne zdravie ľudí, ktoré sa doteraz dlhodobo zanedbávalo, je pre celkový well-being/pohodu jednotlivcov, spoločností aj krajín rozhodujúce.

A v roku 2005 až 52 členských štátov WHO – Európsky región podporilo Akčný plán pre mentálne zdravie, čím deklarovalo podporu pozitívnemu duševnému zdraviu občanov a budovaniu partnerstiev medzi sektormi aj v tejto oblasti.

Následne v tom istom roku Európska komisia vypracovala materiál Green Paper/Zelená kniha (2005), určený na podnietenie diskusie o možnom európskom prístupe k mentálnemu zdraviu svojich občanov. V materiáli s názvom „Zlepšenie mentálneho zdravia populácie: K stratégii pre Európsku úniu“ (2005) sa prezentuje súčasná situácia v mentálnom zdraví v štátoch EÚ, poukazuje sa na potrebu jednotnej stratégie v zlepšovaní mentálneho zdravia, hľadajú a navrhujú sa riešenia, a napokon sa upozorňuje na významnú úlohu prevencie mentálneho zdravia.

V Zelenej knihe sa nachádzajú okrem iného aj informácie o situácii v oblasti mentálneho zdravia v Európe. Upozorňuje sa na fakt, že viac ako 27% dospelých Európanov má v priebehu posledných rokov najmenej jeden druh duševného ochorenia. V Európe patria medzi najčastejšie ochorenia úzkostné poruchy a depresia. Predpokladá sa však, že už o pár rokov po roku 2020 sa stane depresia najčastejším psychickým ochorením ľudí v Európe, včítane mladých ľudí. Tiež za pozornosť stojí fakt, že už teraz každým rokom v Európe zomiera 58 000 ľudí tak, že spácha samovraždu. Je to dokonca viac úmrtí ako pri dopravných nehodách. Ďalej sa podčiarkuje fakt, že medzi rizikové oblasti v mentálnom zdraví detí a mládeže sa stále objavuje šikanovanie a stres v škole. Šikanovanie potvrdila tretina dievčat a chlapcov v európskych krajinách, a to ako v prípade, že boli obeťami šikanovania alebo boli jej agresormi (Ako vieme, podobné čísla sa potvrdili aj na Slovensku). Z krajín EÚ sa

v šikanovaní na prvé miesta dostala Litva, Lotyšsko, Portugalsko, najnižšie percento detí zapojených do šikanovania bolo vo Švédsku, Grécku a na Malte. Mladí ľudia tiež uvádzali ako faktor spôsobujúci ich zlé mentálne zdravie aj stres v škole. Percento žiakov spomínajúcich stres variovalo v jednotlivých krajinách, vysoké percento však bolo opäť v Litve, najnižšie v Holandsku a Belgicku.

V dokumente Zelená kniha sa kladie eminentný dôraz na podporu a posilňovanie mentálneho zdravia občanov Európy prostredníctvom prevencie a preventívnych programov. A práve školy a pracoviská, v ktorých ľudia trávajú väčšinu svojho času, sú, ako sa hovorí v dokumente, pre preventívne aktivity kľúčové.

Výsledkom diskusie o podpore mentálneho zdravia občanov Európy sa stal dokument Európsky pakt pre mentálne zdravie a well-being, ktorý začal platiť od roku 2008. Európsky pakt pre mentálne zdravie a well-being je adresovaný vládám členských štátov EÚ, regionálnym a miestnym samosprávam, mimovládny organizáciám aj občianskej spoločnosti, ktorých rozhodnutia môžu mať dosah na politiku mentálneho zdravia. Podčiarkuje sa tu, že európske inštitúcie, členské štáty a rôzne zúčastnené strany sa zaväzujú k akciám v nasledujúcich oblastiach:

1. Mentálne zdravie mládeže a edukácia
2. Depresie a samovrážd
3. Duševné zdravie starších ľudí
4. Boj proti stigmatizácii a sociálnemu vylúčeniu
5. Duševné zdravie na pracoviskách.

V II. časti tohto dokumentu nazvanom Mentálne zdravie mládeže a edukácia sa kladie eminentný dôraz na podporu a posilňovanie behaviouru zdravia detí a mládeže, predovšetkým prostredníctvom preventívnych a behaviouru programov. Prevencia sa smeruje do individuálnej, rodinnej, komunitnej a spoločenskej oblasti a zdôrazňuje sa, že treba posilňovať zvlášť protektívne faktory u detí (jako napr. rezilienciu) a redukovat' faktory zvlášť rizikové. V súvislosti s podporou mentálneho zdravia detí a mládeže v edukačnom procese sa vyčlenilo 6 dôležitých aktivít:

- a) uskutočňovať vzdelávanie a tréningy odborníkov v školstve, v zdravotníctve, v sektore práce s mládežou a ďalších iných sektoroch
- b) pripraviť a realizovať programy na skvalitnenie rodičovských zručností
- c) podporovať integráciu sociálno-emocionálneho učenia do štátnych a školských vzdelávacích programov základných aj materských škôl
- d) skorá intervencia v rámci edukačného systému
- d) realizovať v školách programy zabraňujúce a redukujúce násilie, agresiu, šikanovanie a sociálne vylúčenie
- e) podporovať participáciu mladých ľudí v oblasti kultúry, športu, vzdelávania, zamestnanosti.

Na Európsky pakt pre mentálne zdravie zareagovala aj Sieť európskych psychológov pracujúcich v edukačnom systéme NEPES (Network of European psychologists in the Educational System) a v roku 2009 školskí psychológovia, zástupcovia jednotlivých krajín EÚ, vrátane Českej republiky a Slovenskej republiky, vypracovali spoločný materiál „Psychológovia podporujú mentálne zdravie u mladých ľudí a v edukácii“. V tomto materiáli píšú o podpore mentálneho zdravia detí a mládeže celkovo, o podpore mentálneho zdravia v procese edukácie ako jednej z prioritných úloh školských psychológov, čím sa psychológovia v školách stávajú priamymi partnermi pre podporu Európskeho paktu mentálneho zdravia a zároveň partnermi spájajúci školský aj zdravotnícky sektor.

V materiáli NEPES sa tiež zdôrazňuje, že zlepšovať a skvalitňovať mentálne zdravie detí a mladých ľudí si však vyžaduje:

- ✓ Vybudovať koherentnú školskú politiku týkajúcu sa zdravotnej edukácie.
- ✓ Položiť dôraz na prevenciu a preventívne aktivity.
- ✓ Posilniť úlohy školských psychológov – psychológov v edukačnom systéme – zlepšením ich podmienok, organizácie práce a vzdelávania.
- ✓ Rozvíjať spoluprácu školských psychológov s inými odborníkmi pri kreovaní nástrojov a postupov pri zlepšovaní mentálneho zdravia mladých.

Tento dokument vyjadruje nutnosť implementácie návrhov v kontexte každej krajiny.

Posledným významným európskym dokumentom v tejto oblasti je dokument Zdravie 2020 (Health 2020). Ide o dokument Regionálneho výboru WHO pre Európu, ktorý sa schválil v septembri 2012. V dokumente sa zdôrazňuje, že v centre pozornosti je v súčasnosti život 900 miliónov obyvateľov z 53 krajín Európy. Z tohto

dokumentu vyplynula tiež naliehavá úloha skúmať sociálne determinanty zdravia a rozdiely v oblasti zdravia medzi krajinami. Kompletná správa bola vydaná už v septembri 2013 a potvrdila veľkú nerovnosť v zdraví medzi jednotlivými krajinami Európskeho regiónu. Rozdiely medzi krajinami súvisia s rozdielnymi sociálnymi a ekonomickými podmienkami krajín. Napr. sa poukazuje na to, že duševné ochorenia sú skutočne výrazne sociálne determinované a sú silne odrazom stresu a nepriaznivých podmienok v živote obyvateľov niektorých krajín Európy.

Stratégia Zdravie 2020 je založená na štyroch prioritných oblastiach činností, ktoré sú navzájom prepojené, nezávislé a navzájom sa podporujú. Ide o:

1. Investovať do zdravia v celoživotnom prístupe
2. Riešiť hlavné zdravotné problémy v regióne
3. Posilňovať zdravotné systémy orientované na ľudí
4. Vytvárať pružné komunity a podporné prostredia včítane podporného prostredia v školách

Dokument vyjadruje nutnosť implementácie návrhov v kontexte každej krajiny, ktorá si vyžaduje vytváranie multidisciplinárnych tímov odborníkov na skúmanie a následne podporu duševného zdravia občanov.

1.2 Politika zdravia na Slovensku

Strategický rámec SR v oblasti zdravia pre roky 2014–2030 predstavuje základný dokument, ktorý by mal v strednodobom a dlhodobom horizonte určovať smerovanie štátnej politiky zdravia na Slovensku. Konštatuje sa, že kľúčové rozhodnutia v oblasti starostlivosti o zdravie boli v minulosti často pripravované bez dostatočného porozumenia a identifikovania skutočných problémov. A ambíciou tohto nového dokumentu je na základe metodického postupu identifikovať reálne problémy slovenského zdravotníctva, nájsť merateľné ukazovatele a stanoviť dosiahnuteľné ciele do roku 2030.

Snahou Ministerstva zdravotníctva SR je uplatňovať princíp zdravia vo všetkých politikách, a teda spolupracovať pri tvorbe a presadzovaní štátnej politiky zdravia so všetkými sektormi na dosiahnutie stanovených cieľov.

Prvá časť tohto dokumentu pomenúva spoločné priority členských krajín Svetovej zdravotníckej organizácie pre európsky región WHO v oblasti zdravotníctva, ktoré sú súčasťou dokumentu Zdravie 2020 (Health 2020). Tieto priority sú základným východiskom stanovenia priorit aj pre zdravotníctvo na Slovensku.

Druhá časť dokumentu sa zaoberá analýzou súčasného stavu z pohľadu efektívnosti zdravotníctva na Slovensku a podčiarkuje mimoriadne nízku efektívnosť súčasného systému na Slovensku.

Tretia časť dokumentu popisuje očakávaný demografický vývoj na Slovensku do roku 2030 a odhaduje dopad starnutia populácie na zdravotníctvo na Slovensku. Zároveň definuje kľúčové faktory, ktorými Slovensko musí reagovať na zhoršujúci sa demografický vývoj.

Štvrtá časť dokumentu sa zaoberá stanovením strategických zámerov v troch prioritných oblastiach zdravotníctva, ktorých realizácia by sa mala začať v čo najkratšom čase.

Celkove štátna politika zdravia na Slovensku chápe zdravie ako základné ľudské právo, ako základnú zložku kvality života a za kľúč k spoločenskému rozvoju. Uvedomuje si, že zlepšením zdravotného stavu občanov a podporou a ochranou zdravia sa znižujú výdavky na zdravotnú starostlivosť a šetria sa zdroje pre hospodársky a ľudský rozvoj. Plný rozvoj zdravia je možný len v zdravie podporujúcom prostredí bez ohľadu na to, či je to prírodné, ekonomické alebo sociálne.

Štátna politika zdravia sa týka všetkých rezortov a zložiek spoločnosti, včítane školstva. Tie musia prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zlepšením determinantov zdravia, ktorými sú aj zdravé a bezpečné prostredie. Základným postupom pri dosahovaní cieľov je komplexný, holistický, systemový bio-psycho-sociálny prístup a zameranie na ovplyvňovanie správneho (zdravého) životného štýlu.

Je preto nevyhnutné, ako zdôrazňuje dokument Stratégie zdravia medzi iným aj fakt:

- položiť dôraz na celospoločenské zdravotne orientované programy, ktoré majú zapracované prvky hodnotenia dopadu na zdravie,
- zvýrazniť kľúčovú úlohu preventívne orientovanej primárnej zdravotnej starostlivosti. Spoločné fungovanie systému zdravotnej starostlivosti je životne závislé na funkčnosti a spoľahlivosti primárnej zdravotnej starostlivosti,

- zvýšiť dôraz na sekundárnu a terciárnu prevenciu v zariadeniach špecializovanej zdravotnej starostlivosti;
- vytvoriť systém nemocníc využívajúci prepojenie zdravotníckych a sociálnych funkcií.
- podporiť moderné prístupy a trendy riešenia spoločensky závažných problémov zdravia;
- podporou rodiny vytvárať podmienky na zachovanie zdravia a kvality života jej členov;
- povýšiť podporu zdravia na prioritu každého sektora spoločnosti, teda aj školstva. Ovplyvnenie determinantov zdravia je možné iba nadrezortným úsilím s ohľadom na ekonomické, kultúrne a sociálne determinanty zdravia.

2 Výzvy a úlohy pre prácu školských psychológov v školách na Slovensku

V intenciách európskej aj slovenskej stratégie podpory a rozvíjania mentálneho zdravia detí a mladých ľudí a rešpektovaní jej nových požiadaviek na prácu profesionálov v školách je potrebné urýchlene inovovať a modifikovať aj koncepciu práce školského psychológa a jeho psychologické služby v škole. Výhodou odborníka, školského psychológa, je, že pracuje priamo v škole, je tam denne prítomný, dobre pozná školu, jej systém aj podsystemy, pozná učiteľov, učiteľský zbor, manažment školy, žiakov, triedy, dokonca aj rodičov mnohých žiakov, pozná proces edukácie v škole, teda pozná školu zvnútra, takže sa môže oveľa výraznejšie spolupodieľať na vytváraní podporujúceho, zdravého, bezpečného pozitívneho školského prostredia pre jedincov aj tímy.

Pokúsili sme sa formulovať úlohy pre profesiu školský psychológ na najbližšie roky:

- Školský psychológ dostal v novom miléniu kardinálnu a zároveň presne formulovanú úlohu pre svoju profesijnú prácu – **venovať mimoriadnu pozornosť duševnému zdraviu žiakov, učiteľov a ďalších odborníkov fungujúcich v škole a v edukačnom procese**. Školský psychológ sa stal pracovníkom starajúcim sa o mentálne zdravie ľudí v škole, a tak stojí ako spojovník, styčný “dôstojník” medzi školským a zdravotníckym sektorom.
- Znamená to, vychádzajúc zo základných činností školského 11ehaviour11, naliehavo sústrediť sa na **prevenciu 11ehaviour11 zdravia a preventívne aktivity v škole zamerané na jeho podporu a zabezpečovanie, a to ako u žiakov, tak aj u učiteľov**, ale aj na jeho identifikáciu, spoznávanie a odhaľovanie, teda na diagnostiku a napokon aj na výber 11ehaviour11u intervencií a 11ehaviour11u11h stratégií v prípade ohrozenia zdravia. Spomením napr. závažnú úlohu venovať maximálnu 11ehaviour redukovaníu násilia páchanému na deťoch, či už zo strany rodiny, školy, rovesníckeho či iného širšieho 11ehaviour11 prostredia, zaoberať sa 11ehaviour11u záťažou a stresom v 11ehaviour procese alebo rozvíjať sociálno-emocionálne zdravie detí a mládeže týkajúce sa jeho základných dimenzií: sebadôvery detí a dospievajúcich, dôvery v iných, včítane ľudí v škole, rozvíjaniu 11ehaviou kompetencií a výraznejšej zaangažovanosti vo 11ehaviou živote.
- V práci školského psychológa tento nový trend smerujúci k zlepšovaniu mentálneho zdravia v škole vyžaduje uprednostniť nielen **realizáciu krátkodobých, ale najmä stredne dlhých, ale aj dlhodobých preventívnych programov** zameraných napr. na efektívne riešenie konfliktov v triedach, na rozvíjanie asertivity, empatie, zvládanie krízovej intervencie a krízového manažmentu, ale aj na skupinové a hromadné poradenstvo a konzultačno-poradenskú prácu pre rodičov a učiteľov, a iných odborných pracovníkov školy.
- **Mentálne zdravie musí byť školský psychológ pripravený riešiť v štyroch základných rovinách: individuálnej, školskej, rodinnej a spoločenskej roviny**. Teda mal by dokázať pracovať s ohrozeným jednotlivcom – žiakom či učiteľom, triednou skupinou, triedami, ročníkmi či učiteľským zborom, rodičom, ale aj s celou rodinou dieťaťa alebo komunitou, v ktorej sa žiak pohybuje. Pravdaže, sám to nedokáže.
- Preto je nevyhnutné **budovať na každej škole multidisciplinárne tímy odborníkov**, aby sa mohol školský psychológ spolupodieľať v úzkej spolupráci s pedagógmi, so špeciálnym pedagógom, logopédom, asistentmi učiteľa, a s ďalšími odborníkmi stojacimi síce mimo školu, ale spolupracujúcimi so školami aj z iných rezortov (napr. zo zdravotníckeho alebo sociálneho rezortu – psychiatrom,

- lekárom, sociálnym pracovníkom) na vytváraní bezpečného, podporujúceho, podnecujúceho pozitívneho školského prostredia a školy so staronovým heslom „zdravá a pozitívna škola“.
- Oveľa **dôraznejšie a systematickejšie pracovať najmä na sociálnej psychológii školy**, teda na zlepšovaní sociálnej klímy a sociálnej atmosféry v škole, v jednotlivých triedach, v učiteľskom zbore, spolupodieľať sa na budovaní dobrých a podnecujúcich medziľudských vzťahoch v škole, v rámci nich na vzťahoch manažmentu školy s podriadenými, na vzťahoch učiteľov v učiteľskom zbore, na vzájomných vzťahoch a kontaktoch pedagogických a odborných zamestnancov školy, vzťahoch učiteľov s rodičmi žiakov, a prirodzene na sociálnych vzťahoch v rámci tried, ročníkov a skupín žiakov, na ich vzájomnej otvorenej komunikácii, akceptácii, pomáhajúcich medziľudských vzťahoch a aj tým prispievať k lepšej spokojnosti žiakov a pracovníkov školy, ich väčšej pohode v škole, školskému well-beingu.
  - Pozitívna tímová spolupráca však vyžaduje kvalitné sociálne zručnosti a sociálne kompetencie participantov. Preto aktivity školského psychológa smerujú aj **k tréningu učiteľov a iných pedagogických a odborných pracovníkov v oblasti sociálno-emocionálnych kompetencií**, porozumeniu svojmu prežívaniu a správaniu, ale aj správaniu svojich kolegov, žiakov, aj ich rodičov, najmä k empatii a kongruencii, k používaniu adekvátnych spôsobov správania a reagovania vyplývajúcich z trendov pozitívnej psychológie, k riešeniu kríz a krízovej intervencie v školách.
  - Bezpečná, zdravá a pozitívna škola výrazne posúva aktivity školského psychológa aj **k väčšej humanizácii výchovno-vzdelávacieho procesu a optimalizácii výchovy a vzdelávania**, napr. aj väčším **dôrazom na psychohygienu v škole, na prípravu rozvrhu hodín v intenciách edukačnej psychológie a psychológie zdravia, vstupom školského psychológa do prípravy školských vzdelávacích programov** a výberu obsahu vzdelávania, napr. voliteľnými predmetmi, spolupodieľaním sa na výbere vyučovacích a výchovných metód učiteľov či rodičov vzhľadom na potreby už novej generácie žiakov, ako aj na špecifické potreby detí so špeciálnymi potrebami a na diferenciaciu a individualizáciu edukácie a pravdaže na postupnú realizáciu inklúzie v škole a inkluzívnej edukácie a i.
  - Zdravá, bezpečná a pozitívna škola **kladie dôraz na identifikáciu a diagnostikovanie pozitívnych schopností, osobnostných vlastností, zručností, nadania a talentu žiakov, a následne na pozitívny osobnostný rozvoj žiakov.**
  - Znamená to tiež **venovať pozornosť hľadaniu iných efektívnych stratégií aj cez pozitívnu psychológiu týkajúcich sa riešenia novodobých sociálno-patologických javov v škole**, akými sú kyberšikana, nelátkové závislosti, intolerancia, extrémizmus, rasizmus, šikanovanie učiteľov, apatia a strata zmyslu života žiakov, už len častejšou debatou s deťmi o týchto problémoch, priblížením autentických príbehov, filmami, divadelnými predstaveniami orientovaných na mladých, odbornými rozhovormi s expertmi s rôznych oblastí života alebo počúvaním autentických príbehov ľudí, ktorí sami boli aktérmi alebo obeťami týchto javov.
  - Nová stratégia mentálneho zdravia v školách upriamuje pozornosť aj na kvalitu života jedincov v súčasnosti, ale aj v ich budúcnosti, a tým sa do popredia **dostáva kvalitné kariérové poradenstvo určené žiakom a študentom pri prvej a druhej smerovej voľbe povolania v spolupráci s výchovným poradcom**, najmä pre správny výber profesie efektívnu diagnostiku a odhalenie pozitívnych osobnostných kvalít, profesijných záujmov, všeobecných aj špecifických intelektových schopností, osobnostných vlastností, výkonovej motivácie a aspirácií žiakov a i.
  - S kvalitou života a s duševným zdravím úzko súvisí aj **intenzívnejšia psychologická príprava mladých ľudí na dobré partnerstvo, manželstvo a rodičovstvo**, ktorá v našich školách stagnuje, na zvládanie prípadných problémov v pároch pozitívnymi prostriedkami, do ktorej sa môže tiež školský psychológ zapojiť.
  - Dôraz na silné stránky jedincov a skupín či komunít, v ktorých sa mladí ľudia pohybujú, predpokladá tiež oveľa intenzívnejšiu psychologickú prácu a **zameranie psychologických služieb na ich rodiny, rodičov, aj na širšie rodinné prostredie**, čo vyžaduje každodennú spoluprácu s rodičmi pri výchove detí, pri zmene ich správania, spoluprácu pri školskej výkonnosti a práceschopnosti a voľbe profesie.
  - Bezpečná a zdravá škola a s ňou spätá pohoda, šťastie, well-being v škole a v triedach počíta tiež **s položením dôrazu na jav multikulturality a multikulturálneho spolužitia, tolerancie k psychickým, fyzickým, kultúrnym, sociálnym, národnostným, etnickým, náboženským odlišnostiam v školách, čo je aktuálne novodobým javom v Európe, ale najmä na Slovensku,**

a vhodnými formami pripraviť školu a pracovníkov školy, ale aj rodičov žiakov na príchod detí emigrantov, azylantov, utečencov do našich škôl, na ich kvalitnú adjustáciu, s tým spojené prekonávanie predsudkov, stereotypov u našich žiakov, rodičov a učiteľov.

- **S toleranciou veľmi úzko súvisí zavádzanie inklúzie a inkluzívneho vzdelávania v školách**, ktoré prináša do školy a do procesu edukácie veľa problémov psychologickéhó povahy (napr. postoje učiteľov k hendikepovaným deťom v bežných školách, postoje rodičov a detí, zmena tlaku na učebný výkon meraný známkami, na diferenciaciu a individualizáciu výučby, na prítomnosť asistentov učiteľa v triedach a i.).
- V rámci svojej pôsobnosti školský psychológ bude musieť tiež predkladať návrhy a podnety na skvalitňovanie a zefektívňovanie školy ako systému **a zúčastňovať sa na projektovaní a realizácii podsystemov. Spomeniem napr. podsystem:**
  - a/ osobnostného rozvoja žiakov,
  - b/ profesionálnej orientácie a voľby povolania žiakov,
  - c/ starostlivosti o nadaných a talentovaných žiakov,
  - d/ partnerského a manželského poradenstva a výchovy k rodičovstvu,
  - e/ profesijného rastu a osobnostného rozvoja učiteľov,
  - f/ personálneho a sociálneho riadenia a organizačného rozvoja.

3 Záver

Uvedomujeme si, že školský psychológ nemôže v reálnom pracovnom procese na škole vykonávať a realizovať všetky spomínané činnosti súvisiace s podporou a zabezpečením mentálneho zdravia žiakov a učiteľov, môže si však z nich vybrať práve tie, ktoré sú adekvátne či špecifické pre ten druh a typ školy, na ktorej pracuje, pre aktuálne problémy, s ktorými jeho škola zápasí, ale aj s prihliadnutím na svoje vzdelanie, kvalifikáciu a odbornú prax a odborné skúsenosti, ktoré má.

Je zrejmé, že jeden školský psychológ sa bude cítiť byť viac kompetentný pracovať so žiakmi a s triedami žiakov, iný s rodinami a rodičmi žiakov, ďalší bude „viac doma“ pri spolupráci s učiteľmi a spolupodieľaní sa na optimalizácii procesu výchovy a vzdelávania na škole alebo pri zabezpečovaní spolupráce rodiny a školy.

Školský psychológ však vždy musí vystupovať v súlade s Európskou aj Slovenskou stratégiou Zdravia 2020 ako iniciátor podpory a zabezpečovania mentálneho zdravia v škole, a jeho aplikácie do procesu výchovy a vzdelávania, do medziľudských vzťahov v žiackych aj učiteľských kolektívoch, do rozvíjania pozitívnych a silných stránok žiakov, učiteľov, aj manažmentu školy, do preventívnej, diagnostickej a intervenčnej, ale aj výskumnej či osvetovej činnosti v školskom prostredí.

Zoznam bibliografických odkazov

- Gajdošová, E., Herényiová, G., Valihorová, M. (2010). *Školská psychológia*. Bratislava: Stimul.
- Gajdošová, E. (Ed.). (2012). *Školský psychológ pre 21. storočie*. Bratislava: Polymédia.
- Gajdošová, E. (2015). *Školská psychológia a školský psychológ v 21. storočí*. Žilina: Eurokódex.
- Jimerson, S. R., Oakland, T., Farrell, P. (2007). *The Handbook of International School Psychology*. Sage Publications Thousand Oaks, California, USA – London, UK.
- Křivohlavý, J. (2004). *Pozitívni psychologie*. Praha: Portál.
- Mareš, J. (2001). *Pozitívni psychologie: duvod k zamyšlení i výzva*. Československá psychologie, 45, 2, s. 97-117.
- Merrell, K. W., Ervin, R. A., Oeacock, G. G. (2011). *School Psychology for the 21st Century*. Foundation and Practices.
- Pluskota, A. (2014). *The application of positive psychology in the practice of education*. Dostupné na: <http://www.springerplus.com/content/3/1/147>.
- Seligman, M. E. P., Randal, M. E., Gillham, J., Reivich, K., Linkins, M. (2009). *Positive education: positive psychology and classroom interventions*. Oxford Review of Education, 35, 3, p. 293-311.
- Slezáčková, A. (2010). *Pozitívni psychologie – věda nejen o štěstí*. E-Psychologie (online) (Elektronický časopis ČMPS). roč. 4, č. 3, s. 55-70. Dostupné na: <http://e-psycholog.eu/pdf/slezackova.pdf>.
- Zelina, M. (2014). *Pozitívni psychológia v škole*. In: Učiteľské noviny, 57/2014, s. 4, 5.